

Zapobieganie wypadkom

Przewodnik metodyczny dla przedszkoli

Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie

Na podstawie broszury programu „Podaruj Dzieciom Słońce”

Opracowanej przez: dr Jerzy Marek

Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego

Słowo wstępne – warunki realizacji, organizacja zajęć

O codziennych wypadkach niewiele się mówi. Są anonimowe, ale jak wszystkie inne dramatyczne. Corocznie 120 000 dzieci w wyniku urazów i zatruc wymaga leczenia szpitalnego. Nauczyciele mogą i powinni mieć udział w znacznym zmniejszeniu ich ciężaru i ilości. Oddajemy do Państwa dyspozycji ważny Program dydaktyczny. Dzieci dowiedzą się o najczęstszych przyczynach urazów i zatruc. Zastanowią się, jak unikać niebezpieczeństwa i co robić, jeśli zdarzy się coś złego. Przygotowane zostało dwadzieścia scenariuszy zajęć. Mimo, iż wszystkie tematy uważamy za ważne dla bezpieczeństwa dzieci, pozostawiamy je Państwu do fakultatywnego wykorzystania podczas zajęć rozłożonych w ciągu całego roku szkolnego, stosownie do typowych okresowo występujących zagrożeń. Prosimy o dostosowanie tematyki zajęć do warunków lokalnych i wydarzeń, które pojawiają się w Państwa środowisku.

Uzasadnienie programu

W Polsce odnotowujemy corocznie rosnącą, dramatycznie wysoką liczbę wypadków, urazów i zatruc dzieci w domach, w najbliższym otoczeniu miejsca zamieszkania i w szkołach lub w drodze do niej. Wypadki, a nie choroby, są główną przyczyną zgonów dzieci w wieku 0-18 (corocznie ok. 2300 - 54% przypadków zgonów w tej grupie wiekowej). Statystyki lekarskie odnotowują każdego roku prawie 1 milion wypadków dzieci. Dzieci na skutek kontaktu z niebezpiecznymi przedmiotami, substancjami, zwierzętami, ulegają poparzeniom, skaleczeniom, potłuczeniom, złamaniom, przygnieceniom, zatruciom (szczególnie często lekarstwami), upadkom, pogryzieniom, zadławieniom. Na szczęście nie zawsze zagrożone jest życie, ale zawsze wypadkom towarzyszą ból, łzy, strach. Uczyńmy nasze otoczenie bardziej przyjaznym. Dzięki naszej wiedzy i wyobraźni, wokół nas będzie bezpieczniej.

W podstawie programowej wychowania przedszkolnego znajdują się zapisy odnoszące się do właściwego rozwoju fizycznego i społecznego oraz zalecenie odpowiedniej profilaktyki w zakresie kształcenia umiejętności oceny zachowań służących lub zagrażających zdrowiu. Proponowany program zawiera cele i treści dydaktyczne odpowiadające na potrzebę tworzenia bezpiecznego środowiska życia oraz kształtowania odpowiedniej postawy wobec sytuacji, w których powstały bądź mogą powstać zagrożenia. Podobne programy profilaktyczne realizowane są w wielu europejskich systemach szkolnych.

Cele dydaktyczne programu

1. Dzieci powinny uzyskać informacje o niebezpieczeństwie urazów i zatruc oraz o ich przyczynach.
2. Powinny poznać konsekwencje działań ryzykownych, czyli takich, które często są przyczynami wypadków.
3. Powinny znacząco podnieść poziom ostrożności i wyobraźni o konsekwencjach działań i przebywania w pobliżu potencjalnie niebezpiecznych przedmiotów, substancji i zwierząt.

Treści programowe

Wskazówki dotyczące przewidywania i eliminowania przyczyn potencjalnych zagrożeń zostały podane w zestawie proponowanych treści poszczególnych zajęć. Podczas realizacji programu wskazane jest korzystanie z przykładów znanych dzieciom, chociaż celem ich ostrzeżenia prosimy nie wykorzystywać zdarzeń drastycznych. Nie chodzi bowiem o

przestraszenie dzieci możliwymi wypadkami, lecz o uwrażliwienie na potencjalne zagrożenia. Brak doświadczenia i pomysłowość dzieci, ich wyobrażenia przekraczają nasze zdolności przewidywania. Za każdą z wymienionych propozycji tematycznych stoi niestety doświadczenie udzielania pomocy cierpiącym dzieciom i wyjaśniania zrozpaczonemu rodzicom błędów lub niedopatrzeń, jakie stały się przyczyną nieszczęścia.

Realizacja programu

Przedstawiamy zestaw propozycji tematycznych wraz z zarysem ich opracowania metodycznego. Prosimy dostosować je do warunków, w jakich będą one realizowane - do miejsca, czasu, posiadanych przez placówkę materiałów pomocniczych. Nie wszystkie możliwe zagrożenia zostały w Programie uwzględnione. Liczymy na to, że nauczyciele znający swoje środowisko pracy łatwo zidentyfikują te, które są dla ich dzieci najistotniejsze i włączą w swój program działania. W realizacji programu zapobiegania wypadkom musimy pamiętać także o znaczeniu uczenia j okolicznościowego i prewencji zagrożeń, której polegają na informowaniu dzieci o konsekwencjach podejmowanych działań i ewentualnych niebezpieczeństwach związanych z sytuacją jaka może powstać w wyniku ich czynności. Ważne jest też w kształtowaniu postaw dzieci posługiwanie się przykładem, także wzorem osobistych zachowań, które naśladowując dzieci wypracowują strategie własnych działań.

Tematy zajęć

1. Co może nam się stać, gdy jesteśmy nieostrożni?

► cele

- Dziecko będzie wiedziało, że gdy będzie nieostrożne może się nabawić różnych urazów, jak stłuczenie, skaleczenie, oparzenie (w starszych grupach listę urazów nauczyciel może rozszerzyć, np. o złamania, zadławienia).
- Pozna okoliczności, w których można doznać urazu.
- Nazwie odczucia związane z powstaniem urazu; strach, ból, cierpienie.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

Pierwszy z tematów wymaga poznania nazw różnych rodzajów urazów. W grupach zwłaszcza młodszych dzieci zalecamy przeprowadzenie kilku zajęć na ten temat, co pozwoli utrwalić nazwy i nie znużyć dzieci.

1. Nauczyciel dokonuje wprowadzenia w formie pogadanki (lub czytania odpowiedniego tekstu - propozycje poniżej).
2. Dzieci zastanawiają się, na czym polegała nieostrożność prowadząca do urazu i co czują dzieci lub zwierzęta, które występują w opowiadaniu.
3. Na koniec dzieci wspólnie z nauczycielem powtarzają przyswojone nazwy.

► treści i pomoce dydaktyczne

Stłuczenie

Kacper z tatą wyszli na spacer. Las dziś wyglądał wyjątkowo pięknie. Pomiędzy kolorowymi, jesiennymi liśćkami migotało słońce. Tata szedł powoli i patrzył na ptaki siedzące wysoko na gałęziach drzew. Kacper biegał dookoła i uważnie wszystko oglądał. Nagle zobaczył, że z drogi tuż przed tatą wystaje duży korzeń. Tato uważaj - krzyknął. Na szczęście tata zatrzymał się i spojrzał przed siebie. Gdy szli dalej tata Kacpra był już dużo ostrożniejszy.

- Co się mogło zdarzyć gdyby Kacper nie ostrzegł tatusia?
- Co mógłby sobie tata Kacpra potłuc, gdyby nie został ostrzeżony?
- Co działałoby się z tatą, gdyby się przewrócił o wystający korzeń?

Skaleczenie

Dziś w przedszkolu bardzo ważny dzień. Wszyscy przygotowują się do przyjęcia gościa. Po południu ma przyjść pani dentystka. Będzie ona opowiadała dzieciom o tym, co należy jeść by mieć zdrowe ząbki. Dzieci rysują jak wyglądają zdrowe zęby. Potem malują farbami przygotowane rysunki. Nagle miska, w której była woda do rozrabiania farb upadła na podłogę.

- Co mogłoby się stać, gdyby miska była szklana?
- Co może się stać, gdy ktoś zbiera potłuczone szkło?
- Czym jeszcze możemy się skaleczyć?
- Co się dzieje, gdy się ktoś skaleczy?

Oparzenie

Czy znacie Amadeo? To taki malutki piesek. Jest bardzo wesoły i zabiegany. Wszystko chciałby zobaczyć i powąchać. Biega więc po całym domu i bawi się tym co mu w łapki i do pyszczka wpadnie. Jest okropnie ciekawski. Już zeskoczył z krzesła, gdzie leżała gazeta i obwąchał pudełko z nowymi klockami Bartka. Już wskoczył na kanapę przy stole, gdzie mama właśnie postawiła talerz z gorącym rosołem dla taty. Amadeo szybciej niż tata znalazł się przy talerzu. Ten rosołek bardzo ładnie zapachniał pieskowi.

- Co się może zdarzyć, gdy piesek będzie chciał spróbować gorącej zupy?
- Co jeszcze może nas poparzyć?
- Jakie części ciała mogą być poparzone?
- Co się dzieje, kiedy się poparzymy?

Pogadankę można kontynuować w formie zajęć artystycznych (lepienie, rysunek, inscenizacje). Zachęcamy także nauczycieli do układania własnych historyjek, w których konsekwencją czyjegoś działania i splotu okoliczności może dojść do wypadku i do układania pytań, w których zawarte będą zagadnienia wymienione w celach zajęć.

2. Brak ostrożności, bałagan przyczyną wypadków

► cele

- Dzieci dowiedzą się, że nieostrożność, bałagan i nadmierna ciekawość mogą prowadzić do urazów.

► przebieg lekcji i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel przypomina dzieciom historyjki umieszczone w materiale treściowym pierwszych zajęć.
2. Zadaje dzieciom pytania o przyczynę, która mogła prowadzić do wypadku.
3. Prowadząc pogadankę dąży do wypowiedzenia przez dzieci uogólnionych przyczyn wypadków urazów.

3. Wypadki – jak się wystrzeżać?

► cele

- Dzieci dowiedzą się jakie przedmioty i sytuacje mogą zagrażać wypadkiem i urazem (przedmioty ostre, gorące, niestabilne).
- Będą potrafiły wyjaśnić jak się posługiwać takimi przedmiotami, bądź jak ich unikać.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel rozda dzieciom papier i kredki oraz zleci rysowanie przedmiotów, które powodują czasem urazy (proponowana lista przedmiotów poniżej).
2. Dzieci wykonują rysunki, a następnie nauczyciel z dziećmi zawiesza je na tablicy w miejscu widocznym dla wszystkich.
3. Pogadanka z dziećmi o tym jak się posługiwać narysowanymi przedmiotami.

► treści i pomoce dydaktyczne

Potrzebne: papier i kredki, ołówki lub farby Proponujemy rysowanie takich przedmiotów jak: widelec lub inne ostre przedmioty wkładane do buzi, nóż, rozbita butelka, ciężki przedmiot leżący na brzegu stołu, porozrzucane na podłodze zabawki, ostry drut np. drut kolczasty, gwóźdź, igła, nożyczki, dywan (który może się ślizgać), znane dzieciom niebezpieczne dla nich urządzenia mechaniczne, torba foliowa (która po założeniu na głowę może przydusić), zapalki (zapalniczka), kontakt elektryczny, nieznany płyn (być może żrący), coś co może po zjedzeniu spowodować zatrucie, osa na kanapce lub w szklance z napojem, itp.

► Uwaga: Rysunki dzieci będą wykorzystane na kolejnych zajęciach.

4. Postępowanie w sytuacji zagrożenia i po wypadku – wezwanie pomocy

► cele

- Dziecko dowie się, że gdy ulegnie wypadkowi (nawet z pozoru niegroźnemu) powinno powiadomić o tym rodziców.
- Dziecko będzie wiedziało, że gdy w jego obecności coś niebezpiecznego się stanie powinno natychmiast powiadomić o tym dorosłych i spokojnie, jak najbardziej rzeczowo opowiedzieć co się stało.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Zajęcia proponujemy przeprowadzić w formie ćwiczeń symulacyjnych: nauczyciel będzie opisywał sytuacje wypadków i zagrożeń, a dzieci będą powiadamiały grającego rolę taty lub mamy o tym co się stało.
2. Nauczyciel będzie zwracał uwagę by dzieci mówiły, z jednej strony spokojnie, ale też w sposób taki, który spowoduje odpowiednią reakcję powiadamianego.

► treści i pomoce dydaktyczne

Sytuacje wyjściowe do inscenizacji:

- Podczas zabawy w piaskownicy młodszy brat włożył sobie do nosa kamyk.
- Kolega w czasie zabawy w sąsiednim pokoju spadł z tapczanu i bardzo go boli noga lub głowa.
- Na podwórku przewrócił się chłopiec i trzeba zawołać jego mamę.
- Podczas zabawy w chowanego dziecko weszło do skrzyni/pojemnika i nie może się stamtąd wydostać; podczas tej samej zabawy jednego z dzieci po jej zakończeniu dłuższy czas nie można odnaleźć.

► Prosimy o uzupełnienie tej listy lub o jej zmodyfikowanie, aby w inscenizacjach pojawiły się sytuacje, które mogą się zdarzyć w waszym środowisku.

5. Bałagan przyczyną wypadków

► cele

- Dziecko uświadomi sobie, że bardzo częstą przyczyną wypadków jest bałagan.
- Będzie wiedziało, że nowe, albo inaczej zaaranżowane pomieszczenie może być miejscem potencjalnie niebezpiecznym.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. (Jeśli uznacie Państwo poniższą propozycję za zbyt ryzykowną przeprowadźcie zajęcia w sposób bardziej tradycyjny). Po zabawach dowolnych, gdy w sali panuje z reguły duży bałagan (możecie ten bałagan demonstracyjnie zwiększyć) poproście dzieci, by ściagały się lub bawiły w berka w tej sali. Oczywiście nie możecie dopuścić do tej zabawy. Chodzi o wywołanie efektu zdziwienia.
2. Poproście dzieci by usiadły w ciągle nie posprzątej sali i opowiedziały co przeszkadzało im w wyścigach lub zabawie w berka.

3. Nauczyciel krótko podsumuje wypowiedzi dzieci i powie, że propozycja zabawy w berka była nie tylko żartem, ale też, że chciał pokazać co prowadzi do wypadków.
4. Posprzątajcie salę i jeśli jest odpowiednio duża i bezpieczna rozegrajcie w niej jakąś zabawę ruchową lub wyjdźcie na plac zabaw by ewentualnie tam w bezpiecznych warunkach przeprowadzić znaną grę. Wcześniej zwróćcie uwagę dzieci na przedmioty, które nawet po posprzątaniu w sali lub w ogrodzie przedszkolnym mogą być niebezpieczne (kanty mebli, opuszczone gałęzie, krawężniki, itp.).

6. Bezpieczny dom – szukamy przedmiotów w domu, które mogą być przyczyną wypadku

► cele

- Dziecko powinno wiedzieć, że niektóre przedmioty znajdujące się w jego domu mogą być niebezpieczne (lista jak w temacie 3).
- Pozna sposoby powstawania urazów, do jakich może dochodzić w ich domach w przypadkach niewłaściwego posługiwania się wybranymi przedmiotami.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel raz jeszcze prezentuje dzieciom ich rysunki wykonane podczas realizacji tematu 3; pyta dzieci, które z tych przedmiotów występują także w ich domach.
2. Rozmawia o znanych przypadkach urazów, które miały miejsce w domach i były związane z nieostrożnym posługiwaniem się różnymi przedmiotami lub ryzykownej zabawy w nieodpowiednim pomieszczeniu.

7. Niebezpieczne lekarstwa

► cele

- Dziecko będzie wiedziało, że próby samodzielnego używania lekarstw prowadzą do bardzo groźnych zatruc.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel czyta dzieciom bajkę o Adasiu łakomczuchu.
2. Rozmawia z dziećmi o lekarstwach: kiedy można używać, do czego są przeznaczone, kto może im podawać lekarstwa.
3. Informuje, że spożycie niewłaściwego lekarstwa może spowodować zatrucie.

► treści i pomoce dydaktyczne

Bajka o Adasiu łakomczuchu. Adaś chodził coraz bardziej niezadowolony. Łakomczuch zjadł wszystkie cukierki, jakie były u niego w domu. Nawet ciastka i chałwę. Na podwórku bawiły się dzieci. Poszedł więc do nich i zapytał, czy ktoś z kolegów nie ma czegoś słodkiego. Ale nikt nie miał. Jedynie Halinka podzieliła się z nim ostatnim herbatnikiem. Adaś wrócił do domu i zaczął jeszcze raz przeszukiwać różne miejsca. Zauważył że za uchylonymi drzwiami w pokoju dziadka na stole leży coś ciekawego. Wcześniej wchodził tam tylko wtedy, gdy był dziadek. Teraz jednak dziadka nie było. Na stole w kilku fiolkach buteleczkach były kolorowe kuleczki. Zbyt wielka to pokusa dla łakomczucha. Wszedł po cichu do pokoju, podszedł do stołu. Otworzył pierwszą buteleczkę. A tam w środku takie miłe, zółciutkie pastylki. Ślinka pociekła łakomczuchowi. Zjadł jedną. Mniam, mniam - słodka. Potknął szybko pierwszą, drugą, trzecią i potem szybko wszystko do końca. W fiolce były za to drażetki. Bardzo podobne do malinowych landrynek. Zjadł całą garść. Mniam - pyszne. Dziadek chyba się na niego nie obrazi. Zawsze przecież częstował swego wnuczka cukierkami. Porozglądał się po pokoju, ale nic ciekawego już nie znalazł. Wyszedł. Podreptał do siebie, bo poczuł, że zakręciło mu się w głowie i trochę brzuch go rozboleł. Położył się na swoim łóżku. Tak bardzo chciało mu się teraz spać. Zасыpiając, usłyszał jeszcze jak mama wchodzi do pokoju,

jak krzyczy, że gdzieś się podziały lekarstwa dziadka. Potem już nic nie pamiętał. Gdy się obudził, zobaczył, że leży w jakimś dziwnym miejscu. Wszyscy dookoła są ubrani na biało. Nawet mama ma biały fartuch. Ciągłe bolał go brzuch i kręciło mu się w głowie. Znowu zasnął. Na dobre obudził się dopiero następnego dnia.

Dowiedział się, że pyszne dziadkowe cukierki to były lekarstwa, przepisane przez lekarza na chore serce i, że omal nie umarł myląc lekarstwa z cukierkami. Czy Ty też znajdujesz w swoim domu pozostawione lekarstwa?

8. Właściwe postępowanie z lekarstwami

► cele

- Dziecko będzie wiedziało, że lekarstwa można zażywać tylko, gdy przepisze je lekarz, i poda mu je ktoś z rodziców.
- Będzie wystrzegało się nieznanymi przedmiotów, które mogą być lekarstwami.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel rozmawia z dziećmi co to jest lekarz, lekarstwo, apteka, domowa apteczka.
2. Mówi do czego przeznaczone są leki, witaminy, odżywki i inne farmaceutyki.
3. Dzieci dowiadują się, że leki są przepisywane w ściśle określonych dawkach i na ściśle przez lekarza wyznaczony czas.
4. Dzieci powinny potwierdzić, że zrozumiały, iż lekarstwa pod każdą postacią (tabletek, syropów, maści, itp.) można przyjmować tylko pod kontrolą rodziców.

► Uwaga: Temat jest niezwykle poważny. Ze statystyk lekarskich wynika, że corocznie w Polsce zatruciu chemicznemu ulega 80 000 dzieci, z czego w 80% przyczyną są leki.

9. Potłuczenia, zwichnięcia, złamania

► cele

- Dziecko dowie się, że do potłuczeń, zwichnięć, złamań dochodzi wtedy, gdy potykamy się, jesteśmy popychani, przypadkowo tracimy równowagę, bawimy się „na wysokości”.
- Dowie się, jakie urazy powstają po upadkach w sali i ogródku przedszkolnym, w domu i na podwórku (potłuczenia - siniaki, otarcia naskórka i guzy, złamania, zwichnięcia).
- Będzie wiedziało, że zabawa na wysokości: balkony, huśtawki, zjeżdżalnie, drabinki, płoty, dachy, drzewa, itp. grozi upadkiem.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel do przeprowadzenia tych zajęć lub serii zajęć powinien wykorzystać sytuacje i naturalne okoliczności w jakich dzieci znajdują się na terenie przedszkola.
2. Objaśnia dzieciom sytuacje i rodzaje urazów, do jakich dochodzi po upadkach.
3. Wskazuje najbardziej niebezpieczne miejsca w otoczeniu, gdzie przebywa dziecko i jednocześnie sam lub wraz z dziećmi demonstrować prawidłowy sposób zachowania.

10. Bezpieczny dom – odpowiadamy za bezpieczeństwo rodzeństwa i rodziców

► cele

- Dziecko zastanowi się, jakie sytuacje w domu sprzyjają urazom: manipulowanie różnego rodzaju sprzętem bez nadzoru rodziców, przeszkadzanie - rozpraszenie uwagi rodziców, gdy oni zajmują się, na przykład gotowaniem, naprawami, itp.
- Wymieni kilka sytuacji, w których jego działania i przedmioty mogą stać się przyczyną urazów jego i innych domowników.
- Zastanowi się, co wszyscy w domu powinni robić, aby nie dochodziło do urazów.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel z dziećmi rozważa właściwy sposób zachowania w sytuacjach opisanych w punkcie poniżej.

► treści i pomoce dydaktyczne

Co zrobić? Kasia dziś wróciła z przedszkola do domu z babcią. Wieczorem do domu Kasi przyjdą goście. Rodzice są bardzo zajęci. Tata zrobił już zakupy. Mama piecze i gotuje. W pokoju niektóre rzeczy trzeba przestawić, żeby było więcej miejsca dla gości. Tata zabrał się do ustawiania radia w nowym miejscu. Ale tacie coś nie pasuje. Stolik, na którym chciał postawić radio się kiwa, a przedłużacz jest za krótki. Mama wota go z kuchni, aby spróbował, czy wyjęte z pieca ciasto jest smaczne. Tata zły, bo mama go zawołała, a radio jeszcze nie stoi tak jak trzeba. Mama zła, bo tata zamiast przyjść spróbować ciasto, też ją zaczął wołać, żeby mu pomogła połączyć przewody elektryczne. Czy i jak Kasia może pomóc rodzicom? (Odp. - nie powinna pomagać - prąd, gorący piec, podenerwowani rodzice)

Prosimy przygotować kilka podobnych historyjek, w których dzieci mogłyby ocenić podejmowane ryzyko różnych działań związanych z sytuacjami w domu.

11. Skaleczenia – kiedy i z jakich przyczyn powstają, jak postępować po skaleczeniu

► cele

- Dzieci będą wiedziały, że ostre przedmioty mogą spowodować skaleczenie: np. nóż, nożyczki, gwóźdź, drut, drewniane drzazgi, szkło, nawet kartka papieru, itp.
- Będą wiedziały, że aby uniknąć skaleczenia trzeba bardzo uważnie posługiwać się ostrymi przedmiotami
- Będą wiedziały, że po skaleczeniu trzeba poprosić rodzica by obejrzał ranę i jeśli trzeba przemyt i odpowiednio opatrzył.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Dzieci rysują plakat ostrzegający przed skaleczeniami.
2. W czasie rysowania nauczyciel rozmawia z dziećmi jak wystrzegać się skaleczeń i co robić, gdy doszło do skaleczenia.

► potrzebne pomoce dydaktyczne papier i kredki

12. Prąd elektryczny

► cele

- Dzieci dowiedzą się, że każda zabawa gniazdkiem elektrycznym jest bardzo niebezpieczna.
- Będą wiedziały, że podłączać „przewody elektryczne mogą tylko rodzice.

- Dowiedzą się, że prąd elektryczny, jeśli przepłynie przez nasze ciało spowoduje silny wstrząs, czasem poparzenie.
- Dowiedzą się, gdzie poza gniazdkiem elektrycznym płynie prąd - akumulatory, różne baterie, wszelkie przyrządy i maszyny zasilane elektrycznie.
- Dowiedzą się, że najsilniejszą iskrą elektryczną jaką mogą zobaczyć są pioruny w czasie burzy (informacja raczej dla starszych grup).

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel rozmawia z dziećmi o prądzie elektrycznym - informuje do czego jest potrzebny i gdzie występuje (ewentualnie zamiast rozmowy czytanie wiersza Juliana Tuwima „Pstryk”).
2. Dzieci dowiadują się, że prąd elektryczny jest pożyteczny, o ile jest właściwie wykorzystany, natomiast staje się groźny, jeśli posługujemy się źle zabezpieczonymi urządzeniami elektrycznymi.
3. Dzieci wymieniają różne urządzenia elektryczne i zastanawiają się pod kierunkiem nauczyciela, kiedy mogą one stać się niebezpieczne.

► treści i pomoce dydaktyczne

Wiersz Juliana Tuwima „Pstryk” (ewentualnie)

13. Groźne rośliny

► cele

- Dzieci dowiedzą się, że niektóre rośliny mogą wywołać zatrucie - grzyby, wilcze jagody i inne.
- Będą wiedziały, że nawet znane rośliny i owoce przed zjedzeniem trzeba umyć (ze względu na coraz częściej stosowane do ich przechowywania substancje konserwujące).

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Rozmowa z dziećmi o konieczności mycia owoców i warzyw przed spożyciem.
2. Rozmowa z dziećmi o wybranych trujących roślinach (ew. wybranych grzybach).
3. Zabawa z piłką dla utrwalenia nazw roślin trujących i jadalnych.

► treści i pomoce dydaktyczne

Piłka. (Zabawa z piłką polega na rzucaniu przez nauczyciela do kolejnych dzieci piłki i jednoczesnym wymawianiu nazw roślin: jadalnych i trujących. Dziecko jeśli złapie piłkę rzuconą podczas wymawiania nazwy trującej rośliny, musi jako fant wypowiedzieć nazwę rośliny jadalnej).

14. Szkodliwe pokarmy

► cele

- Dzieci będą wiedziały, że do zatrucia dochodzi nie tylko po spożyciu roślin, o których mowa była na poprzednich zajęciach, ale też po spożyciu nadpsutych, nieświeżych i przeterminowanych pokarmów.
- Będą wiedziały, że zatrucie objawia się bólem brzucha, biegunką, wymiotami.
- Będą wiedziały, że każdy przypadek zatrucia trzeba zgłosić opiekunowi (rodzicowi) i na ogół skonsultować z lekarzem.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel w rozmowie z dziećmi przypomina trujące rośliny i informuje, że do zatrucia może dojść także po zjedzeniu nadpsutych, nieświeżych i przeterminowanych pokarmów.
2. Wyjaśnia dzieciom, że pokarm psuje się, gdy rozwijają się na nim bakterie.
3. Dzieci pod kierunkiem nauczyciela wymieniają cechy zepsutego pokarmu: zmieniony kolor, zapach, nieprzyjemny smak, nalot, pleśń, zmieniona konsystencja. Zastanawiają się w jakich warunkach pokarm najszybciej się psuje.

4. Nauczyciel informuje, że wodę należy przegotować przed wypiciem.
5. Rozmawiają o objawach zatrucia i postępowaniu po zatruciu.

15. Hasło „Pij tylko dobrze sprawdzone napoje”

► cele

- Dziecko pozna i utrwali hasło „Pij tylko dobrze sprawdzone napoje”.
- Będzie potrafiło uzasadnić, że każde opakowanie z kartonu lub nieprzezroczyste naczynie może zawierać przypadkowo przelany inny płyn, który może okazać się trujący lub żrący.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Czytamy opowiadanie o Marcysi.
2. Rozmawiamy z dziećmi kiedy może dojść do zamiany zawartości pojemników na płyny.
3. Nauczyciel informuje dzieci, że najlepszym sposobem uniknięcia pomyłki i zatrucia jest „Pijcie tylko z kubka”.

► treści i pomoce dydaktyczne

Marcysia. Ależ to był tydzień. U Marcysi w domu był remont. Tata i mama pomalowali pokoje. W pokoju dziewczynki są nowe meble. Nareszcie dostała prawdziwy tapczan. Już nie będzie spała w dzieciennym łóżeczku. Marcysia, żeby nie przeszkadzać rodzicom mieszkała u babci i dziadka. Teraz przyszła do domu. Wszystko takie nowe i ładne - cieszy się dziewczynka. Od razu poszła do swojego pokoju. Ach mój pokój jeszcze nie posprzątnięty. Jaki tu bałagan - zawołała - lalki nie śpią w swoich łóżeczkach i książki nie poukładane na półkach. Marcysia szybko zabrała się do pracy. Zaczęła porządkować zabawki. Ale co to? Jej ulubiony pluszowy piesek jakiś markotny. Marcysia szybko się domyśliła, o co chodzi. Przecież piesek od dawna nie dostawał nic do picia. Zaraz coś się znajdzie. O tu pod kaloryferem stoi jakaś szklanka, a w niej chyba woda. Marcysia bierze szklankę i chce dać pieskowi picie. Ojej, ale co to za woda jakaś mętna i brzydko pachnie. Tato, tato - zawołała - co to za paskudztwo jest w tej szklance? Tata przybiegł przestraszony - Marcysiu nie wypijałaś chyba tego. To rozpuszczalnik do farby. Nie zdążyłem sprzątnąć - powiedział tata. Nie bój się nie wypijałam i pluszowy piesek też nie chciał tego pić - odpowiedziała dziewczynka.

16. Bezpieczna droga do przedszkola

► cele

- Dziecko pozna lub powtórzy wiadomości o bezpiecznym poruszaniu się po ulicy
- Pozna lub powtórzy wiadomości i, o pasach dla pieszych, i sygnalizacji świetlnej, przechodzeniu przez jezdnię.
- Będzie wiedziało, że w pobliżu jezdni ani na chodniku nie można się zagapić, by nie zderzyć się z inną osobą, potknąć wpaść na coś, zderzyć się, itp.
- Będzie wiedziało, że zimą z dachów mogą spaść sople, czapy śniegu.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel i dzieci ćwiczą bezpieczne przechodzenie przez jezdnię i powtarzają nazwy miejsc i urządzeń ułatwiających przejście.
2. Rozmowa o ryzykownych sytuacjach dla pieszego w ruchu drogowym (nauczyciel jako wprowadzenia do rozmowy może wykorzystać opisy sytuacji podobne do wskazanych poniżej przykładów zagrożeń w ruchu drogowym).

► treści i pomoce dydaktyczne

Co tu robić? Ten dzień zaczął się pechowo. Najpierw budzik nie zadzwonił. Potem wykpięło mleko. Ewa biegnie z mamą spóźniona do przedszkola. Nie zdążyły na autobus. Mama widzi, że po drugiej stronie ulicy nadjeżdża inny autobus, którym można podjechać do przystanku tramwajowego. Ale jest czerwone światło i dość duży ruch.

Czy warto ryzykować i próbować go dogonić?

Uwaga poślizg! Zima trwała już dwa miesiące, ale nie była to taka zima jaką lubią dzieci. Było szaro i tylko w niektórych miejscach leżały resztki przybrudzonego śniegu. Nikt nie bawił się w parku i nie zjeżdżał na sankach. Co najwyżej można było poślizgać się na butach na zamrożonej kałuży. Ludzie chodzili pospiesznie, by nie zmarznąć. Nareszcie tego ranka spadło trochę świeżego śniegu, ale tylko tyle, że ledwo przykryło chodnik. Dlaczego tego ranka trzeba szczególnie uważać na chodnikach?

17. Jazda na rowerze, desce, rolkach, itp.

► cele

- Dziecko dowie się, że można bezpieczniej jeździć na rowerze, rolkach lub desce, jeśli się ma kask, ochraniacze, a na rowerze ponadto światła odblaskowe.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Dzieci rysują rowerzystę, bądź jadącego na desce lub rolkach zaopatrzonego w sprzęt ochronny - kask ochraniacze na kolana i łokcie, elementy odblaskowe na odzieży, odpowiednie światła przy rowerze.
2. Nauczyciel podczas rysowania omawia, w jaki sposób poszczególne elementy ochronne podnoszą bezpieczeństwo i co może się stać podczas upadku, gdy głowa, ręce lub nogi nie są niczym chronione po co potrzebne jest światło odblaskowe.

- potrzebne treści i pomoce dydaktyczne papier, kredki

18. Ogień

► cele

Dziecko dowie się, że każda zabawa zapalkami, zapalniczką i każdym innym źródłem ognia jest niezwykle ryzykowna.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel podczas rozmowy z dziećmi wyjaśni w jaki sposób powstaje pożar.
2. Wskaże sytuacje szczególnie ryzykowne dla powstania pożaru: okresowe susze w lasach, wiosenne wypalanie traw na łąkach

19. Wieś i gospodarstwo rolne – maszyny, zwierzęta

► cele

- Dziecko mieszkające na wsi pozna sytuacje szczególnie zagrażające wypadkami i urazami związane z mieszkaniem na wsi i pracą gospodarstwa rolnego: praca maszyn rolniczych, pożary, możliwy kontakt z dzikimi zwierzętami i ciągły kontakt ze zwierzętami gospodarczymi, zwiększona możliwość zaginięcia lub utonięcia.
- Dziecko przebywające na wsi, które nie zna wiejskich warunków życia, nie powinno oddalać się od rodziców dopóki nie oswoi się z miejscem. (Podobnie dziecko mieszkające na wsi powinno zachować większą ostrożność w słabiej sobie znanym środowisku miejskim, zwłaszcza wielkiego miasta).

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. (Zajęcia te powinny być inaczej przeprowadzone w przedszkolach wiejskich i miejskich)
2. W przedszkolach wiejskich należy ukazać zagrożenia urazami i wypadkami związane ze stałym zamieszkaniem i wykonywaniem prac pomocniczych w domu i w gospodarstwie. Niebezpieczne dla dzieci są prace polowe z użyciem ciężkiego sprzętu rolniczego, ale też innych narzędzi uprawy ziemi, różnego typu środków ochrony

roślin - głębokie skaleczenia, przygniecenia, zmiżdżenia, zatrucia, zagrożenia upadkami z wysokości. Bardzo niebezpieczne są także kąpiele w rzekach, zaginięcia związane z mniejszym nadzorem nad dziećmi, ruch drogowy.

3. W przedszkolach miejskich należy przedstawić zagrożenia skaleczeniami, upadkami, w tym upadkami z wysokości, przygnieceniami, ryzyko kontaktu ze zwierzętami gospodarczymi i nieco inaczej traktowanymi zwierzętami domowymi.

20. niebezpieczne zwierzęta domowe

► cele

- Dziecko będzie wiedziało, że zwierzęta domowe, czasem nie zachowują się tak jak byśmy chcieli i mogą: pogryźć, podrapać.
- Będzie wiedziało, że nie wolno zbliżać się do nieznajomych psów i próbować je głaskać, karmić, a tym bardziej drażnić w jakikolwiek sposób.
- Będzie wiedziało, że jeśli poczuje się zagrożone przez nieznajomego psa (który na przykład będzie warczał lub w inny sposób demonstrował agresję) powinno natychmiast poprosić dorosłego o pomoc.

► przebieg zajęć i wskazówki metodyczne

1. Nauczyciel rozpocznie zajęcia od rozmowy na temat stwierdzenia, że zwierzę nie potrafi zrozumieć intencji dziecka i nie zawsze odbiera jego przyjazne gesty, jako propozycję l zabawy lub zaprzyjaźnienia się. Dziecko nie powinno się bać zwierząt, ale bez zgody właściciela nie może podchodzić do niego, zwłaszcza gdy chce się z nim bawić.
2. Będzie wiedziało, że pies może potraktować je jak innego pieska i na przykład przewrócić, ugryźć.
3. Dziecko dowie się, że w przypadku gdyby zostało zaatakowane przez złego psa powinno przyjąć pozycję tzw. „żółwika” (skulone, przywarte do ziemi, osłaniające ramionami głowę). Nauczyciel prosi dzieci o przećwiczenie takiego ułożenia ciała.